

RÁMEC FINANČNÍCH KOMPETENCÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ V EVROPSKÉ UNII

Právní upozornění

Názory zde vyjádřené jsou pouze názory autora (autorů) a neměly by být považovány za reprezentativní pro oficiální postoj Evropské komise nebo OECD.

Pokud jde o OECD, je tato práce zveřejňována pod vedením generálního tajemníka OECD. Vyjádřené názory a argumenty zde použité nemusí nutně odrážet oficiální názory členských států OECD.

Názvy a zastoupení zemí a území použité v této společné publikaci se řídí praxí OECD.

Tímto dokumentem ani údaji a mapami v něm obsaženými není dotčeno postavení žádného území ani svrchovanost nad ním, vymezení mezinárodních hranic ani název žádného území, města či oblasti.

Zvláštní územní prohlášení o vyloučení odpovědnosti vztahující se na OECD:

Poznámka Turecké republiky

Informace uvedené v tomto dokumentu s odkazem na „Kypr“ se týkají jižní části ostrova. Na ostrově neexistuje žádný jediný orgán, který by zastupoval jak turecké, tak kyperské Řeky. Turecko uznává Severokyperskou tureckou republiku (TRNC). Dokud nebude v rámci Organizace spojených národů nalezeno trvalé a spravedlivé řešení, zachová si Turecko svůj postoj ke „kyperské otázce“.

Poznámka všech členských států Evropské unie OECD a Evropské unie

Kyperská republika je uznávána všemi členy Organizace spojených národů s výjimkou Turecka. Informace v tomto dokumentu se týkají oblasti, nad níž vláda Kyperské republiky vykonává skutečnou kontrolu.

Citujte prosím tuto publikaci jako:

„European Union/OECD (2023), Financial competence framework for children and youth in the European Union“

[PDF ISBN 978-92-68-07150-2 doi:10.2874/297346 EV-06-23-001-EN-N](#)

© European Union / OECD, 2023

PODĚKOVÁNÍ

Všechny snímky © Evropská unie, kromě:

titulní stránka: © Visual Generation - stock.adobe.com

strana 22: © Visual Generation - stock.adobe.com

strana 29: © BoykoPictures - Envato Elements, Visual Generation - stock.adobe.com

strana 37: © koctia - Envato Elements, Visual Generation - stock.adobe.com

strana 41: © Visual Generation - stock.adobe.com

**VYSVĚTLUJÍCÍ ZPRÁVA K RÁMCI FINANČNÍCH KOMPETENCÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ V
EVROPSKÉ UNII**

OBSAH

1.	ÚVOD.....	5
1.1.	Souvislosti a cíle rámce finančních kompetencí.....	5
1.1.1.	Postup vytváření rámce.....	6
1.1.2.	Další postup.....	6
1.2.	Cíle a oblast působnosti rámce.....	7
1.2.1.	Obecné cíle.....	7
1.2.2.	Rozměry.....	8
1.2.3.	Věkové skupiny.....	8
1.2.4.	Kontextové oblasti.....	9
2.	ŘÍZENÍ RÁMCE FINANČNÍCH KOMPETENCÍ.....	9
2.1.	Struktura rámce: tematické oblasti.....	9
2.1.1.	Tematická oblast 1: peníze a transakce.....	9
2.1.2.	Tematická oblast 2: plánování a řízení financí.....	10
2.1.3.	Tematická oblast 3: riziko a výnosy.....	10
2.1.4.	Tematická oblast 4: finanční prostředí.....	10
2.2.	Průřezové rozměry rámce.....	11
2.2.1.	Kompetence v oblasti digitálních financí.....	11
2.2.2.	Kompetence v oblasti udržitelného financování.....	12
2.2.3.	Občanské kompetence.....	12
2.2.4.	Kompetence pro podnikání.....	12
2.2.5.	Kompetence důležité pro dospělost.....	13
2.3.	Nástroj pro filtrování kompetencí.....	13
2.3.1.	<i>Určení kompetencí souvisejících se znalostmi, postoji a chováním</i>	13
3.	ZAVÁDĚNÍ RÁMCE.....	13
ANNEX A	ROZMĚRY MAPOVÁNÍ: SEZNAM SLOVES.....	15
ANNEX B	GLOSÁŘ POJMŮ.....	18
ANNEX C	SEZNAM INSTITUCÍ, KTERÉ SE PODÍLEJÍ NA PRÁCI PODSKUPINY PRO FINANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VLÁDNÍ EXPERTNÍ SKUPINY EU PRO RETAILOVÉ FINANČNÍ SLUŽBY (GEGRFS).....	20
	TEMATICKÁ OBLAST 1: PENÍZE A TRANSAKCE.....	22
	TEMATICKÁ OBLAST 2: PLÁNOVÁNÍ A ŘÍZENÍ FINANČNÍ.....	27
	TEMATICKÁ OBLAST 3: RIZIKO A VÝNOSY.....	35
	TEMATICKÁ OBLAST 4: FINANČNÍ PROSTŘEDÍ.....	38

1. Úvod

1.1. Souvislosti a cíle rámce finančních kompetencí

Tento dokument představuje rámec finančních kompetencí (dále jen „rámec“) pro děti a mládež v Evropské unii, který společně vypracovaly Evropská komise a Mezinárodní síť OECD pro finanční vzdělávání (OECD/INFE)¹.

Komise a OECD/INFE vypracovaly tento rámec v souvislosti s akčním plánem unie kapitálových trhů z roku 2020^{2,3} a v rámci pracovního programu OECD/INFE. Tento rámec navazuje na zveřejnění společného rámce finančních kompetencí EU, OECD a INFE pro dospělé v Evropské unii, který byl zveřejněn v lednu 2022⁴.

V dnešní době mají děti přístup k penězům a začínají využívat (digitální) finanční služby již od raného věku⁵. Vyrůstají v rychle se vyvíjejícím finančním prostředí, které znamená potenciálně více příležitostí, ale také větší individuální odpovědnost za finanční rozhodnutí než u předchozích generací. Na druhé straně většina návyků, včetně finančních, se vytváří v mladém věku, přičemž špatné finanční návyky se v pozdějším věku obtížně napravují⁶. Aby děti dokázaly těmto výzvám čelit a mohly převzít odpovědnost za svou vlastní finanční budoucnost, je třeba jim pomoci pochopit klíčové finanční pojmy a zásady a začít u nich rozvíjet postoje a chování v oblasti finanční gramotnosti.

Cílem tohoto rámce je dosáhnout společného porozumění kompetencím v oblasti finanční gramotnosti u dětí a mládeže v různém věku a v různých fázích jejich formálního vzdělávání. Předpokládá se, že to podpoří koordinaci, navrhování a hodnocení politik a konkrétních opatření přijímaných tvůrci vnitrostátních politik a zúčastněnými stranami, včetně odborníků v oblasti vzdělávání, což usnadní sdílení osvědčených postupů a zefektivní opatření v oblasti finanční gramotnosti v celé EU. Rámec by například:

- podporoval **rozvoj, provádění a revizi vnitrostátních strategií finanční gramotnosti**, které často zahrnují mladé lidi jako jednu z hlavních cílových skupin,
- podporoval **začlenění prvků finanční gramotnosti do vzdělávacích programů pro školy**, stáže a kurzy odborného vzdělávání,

¹ <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-international-network-on-financial-education.htm>

² Unie kapitálových trhů pro občany a podniky – nový akční plán, COM/2020/590 final, https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/growth-and-investment/capital-markets-union/capital-markets-union-2020-action-plan_en

³ Výsledky posouzení proveditelnosti vytvoření rámce finančních kompetencí v EU: https://ec.europa.eu/info/files/210408-report-financial-competence-framework_en

⁴ https://ec.europa.eu/info/publications/220111-financial-competence-framework_en. Stále probíhají práce na podpoře zavádění rámce do konkrétních politik a iniciativ.

⁵ OECD (2020), Výsledky šetření PISA 2018 (Svazek IV): Are Students Smart about Money? (Jsou studenti chytrí, pokud jde o peníze?), PISA, OECD Publishing, Paříž, <https://doi.org/10.1787/48ebd1ba-en>

⁶ David Whitebread a Sue Bingham, „Habit Formation and Learning in Young Children“ (Utváření návyků a učení u malých dětí), Money Advice Service (2013): <https://mascdn.azureedge.net/cms/the-money-advice-service-habit-formation-and-learning-in-young-children-may2013.pdf>

- podporoval **rozvoj specifických programů finanční gramotnosti** a učebních materiálů pro děti a mládež, které se budou zavádět ve školách i v jiných kontextech, včetně **navrhování učebních materiálů a vzdělávacích nástrojů**, jako jsou kurzy, učebnice, hry zaměřené na finanční vzdělávání, které se budou zavádět ve školách i v jiných kontextech, videa nebo jiné materiály,
- podporoval **posuzování úrovně finanční gramotnosti a posuzování iniciativ v oblasti finanční gramotnosti** tím, že umožní vypracování hodnocení, průzkumů a studií dopadu. Ukazatele na úrovni jednotlivých zemí i celé EU založené na tomto rámci by mohly přispět k posouzení účinnosti iniciativ zaměřených na finanční gramotnost dětí a mládeže a usnadnit porovnávání mezi členskými státy.

1.1.1. Postup vytváření rámce

Rámec vychází z řady stávajících rámců, mimo jiné ze společného rámce finančních kompetencí EU, OECD a INFE pro dospělé, rámce kompetencí OECD/INFE pro finanční gramotnost mládeže,⁷ analytického a hodnotícího rámce OECD PISA pro finanční gramotnost z roku 2021,⁸ jakož i stávajících vnitrostátních rámců v oblasti finanční gramotnosti dětí a mládeže⁹.

Na základě těchto stávajících zdrojů byl rámec vypracován prostřednictvím spolupráce, do níž byla zapojena podskupina pro finanční vzdělávání vládní expertní skupiny EU pro retailové finanční služby (GEGRFS) a členové Mezinárodní sítě OECD pro finanční vzdělávání (OECD/INFE) z EU. Do expertní skupiny se zapojili také delegáti z ministerstev školství a dalších vnitrostátních vzdělávacích orgánů členských států. Tato rozšířená podskupina skupiny GEGRFS se sešla osmkrát v období od dubna 2022 do července 2023, aby rámec projednala a schválila. Tento proces spolupráce při vypracovávání rámce je zárukou toho, že rámec bude odpovídat potřebám tvůrců politik finančního vzdělávání v celé EU.

Přínosem byly pro rámec také technické diskuse s odborníky z praxe (administrátoři, akademickými pracovníky, učiteli, odborníky na vzdělávání) o použitelnosti a praktickém provádění rámce. Konkrétně byla získána zpětná vazba týkající se obsahu kompetencí a uživatelské přívětivosti rámce. Technická diskuse přinesla užitečné podněty zaměřené na to, aby byl dokument obsahově komplexní a pro odborníky z praxe snadno proveditelný. Tato technická diskuse rovněž přispěla k včasnému zapojení odborníků z praxe a pomohla připravit půdu pro budoucí zavádění rámce vybudováním odpovědnosti těchto odborníků.

Rámec schválila skupina GEGRFS a OECD/INFE v červenci 2023.

1.1.2. Další postup

Komise a OECD/INFE ve spolupráci s členskými státy EU zahájí práce na zavádění a používání rámce na konci roku 2023. Zavedení a používání rámce bude dobrovolné, podobně jako v případě rámce finančních kompetencí pro dospělé. Tvůrci vnitrostátních politik, odborníci z praxe (nevládní organizace, vzdělávací instituce, akademická obec a trh) i další

⁷ OECD (2015), Rámec kompetencí OECD/INFE pro finanční gramotnost mládeže: <https://www.oecd.org/finance/Core-Competencies-Framework-Youth.pdf>

⁸ Analytický a hodnotící rámec PISA pro finanční gramotnost z roku 2021: <https://www.oecd.org/pisa/sitedocument/PISA-2021-Financial-Literacy-Framework.pdf>

⁹ Příkladem takových rámců jsou rámce z [Portugalska](#), [Itálie](#) a [Nizozemska](#).

zúčastněné strany by mohli zvážit využití tohoto rámce v konkrétních politikách a vzdělávacích iniciativách. Komise a OECD/INFE budou během fáze zavádění poskytovat podporu, například tím, že nabídnou platformu pro výměnu osvědčených postupů a zkušeností získaných v členských státech.

Úspěch rámce bude záviset na **schopnosti dosáhnout společného porozumění finanční gramotnosti mezi různými zúčastněnými stranami v členských státech EU** a na jejich ochotě rámec používat a přispívat k účinnosti politik a iniciativ v oblasti finanční gramotnosti.

1.2. Cíle a oblast působnosti rámce

Rámec byl vytvořen s ohledem na řadu obecných cílů (viz oddíl 1.2.1), které souvisejí s konečným cílem zlepšit finanční gramotnost a finanční prosperitu dětí a mládeže v EU a připravit je na to, aby v dospělosti přijímaly správná finanční rozhodnutí. Rámec je strukturován podle věkových skupin (viz oddíl 1.2.3), kontextů (viz oddíl 1.2.4) a tematických oblastí (viz oddíl 2.1).

1.2.1. Obecné cíle

Na počátku vytváření rámce byly stanoveny **čtyři obecné cíle** týkající se tří širších oblastí, jako je hospodaření s penězi, finanční rozhodování a celková finanční a hospodářská situace, v níž děti činí rozhodnutí nyní i později v dospělosti.

Konkrétně byly vytvořeny kompetence s ohledem na následující obecné cíle zaměřené na vybavení dětí a mladých lidí znalostmi, dovednostmi, postoji a chováním, které jim umožní:

- 1) **umět efektivně hospodařit s penězi v krátkodobém i dlouhodobém horizontu.** Tento cíl má například zajistit, aby děti věděly, jak a proč je důležité si bezpečně ukládat peníze, a aby si uměly sestavit rozpočet pro správu základních výdajů a příjmů;
- 2) **umět činit správná a informovaná finanční rozhodnutí, uvědomovat si jejich důsledky a vědět, kde hledat pomoc.** Tento cíl poukazuje na to, jak je důležité vybavit děti a mládež dovednostmi, které jim umožní chovat se zodpovědně ve vztahu k penězům, a dále například na to, jak je důležité ukládat si úspory pro případ nouze a mít jistotu, že v případě potřeby lze vyhledat pomoc;
- 3) **mít základní přehled o ekonomické a finanční situaci.** Tento cíl usiluje o to, aby děti a mládež byly obecně obeznámeny s hlavními finančními produkty a službami a s úlohou hlavních orgánů v ekonomickém a finančním systému (včetně daňových aspektů);
- 4) **být dostatečně připraveni na ekonomické a finanční aspekty dospělého života.** Tento cíl má zajistit, aby děti a mladí lidé získali takovou finanční gramotnost, která jim umožní přijímat širokou škálu osobních finančních rozhodnutí, která jsou důležitá pro jejich dospělý život.

Tyto cíle vedly k vytvoření kompetencí a vycházely ze stávající činnosti OECD/INFE v oblasti finanční gramotnosti mladých lidí, včetně definice finanční gramotnosti použité v hodnocení finanční gramotnosti OECD PISA¹⁰:

¹⁰ Analytický a hodnotící rámec PISA pro finanční gramotnost z roku 2022: <https://www.oecd.org/pisa/sitedocument/PISA-2021-Financial-Literacy-Framework.pdf>

„Finanční gramotnost je znalost a chápání finančních pojmů a rizik, jakož i dovedností a postojů, které umožňují tyto znalosti a chápání využívat k přijímání účinných rozhodnutí v různých finančních souvislostech ke zlepšení finanční prosperity jednotlivců a společnosti a k umožnění účasti na hospodářském životě.“

1.2.2. Rozměry

Rámec vymezuje nejdůležitější kompetence v oblasti osobních financí. Podobně jako rámec pro dospělé zohledňuje i tento rámec tři rozměry, které jsou důležité pro podporu finanční gramotnosti v průběhu celého života:

- **povědomí, znalosti a pochopení,**
- **dovednosti a chování a**
- **postoje.**

Je důležité uvést, že tyto tři rozměry nejsou ve struktuře rámce explicitně uvedeny, ale že jsou určeny prostřednictvím sloves použitých k vymezení kompetencí a jsou označeny v nástroji MS Excel (viz oddíl 2.3.1 a příloha A). Při čtení a používání rámce je třeba vzít v úvahu, že pro zjednodušení jsou kompetence označeny pouze jako náležející k rozměru „znalosti“, „chování“ nebo „postoje“, nicméně u některých kompetencí může být rozdíl mezi znalostmi, chováním a postoji nejasný, nebo že některé kompetence týkající se znalostí nebo chování mohou přispívat i k rozvoji postojů v oblasti finanční gramotnosti.

1.2.3. Věkové skupiny

Rámec zohledňuje význam vstřípení základů finanční gramotnosti v raném věku: stanoví finanční kompetence pro děti a mládež od šesti let. Nicméně v souladu s doporučením Rady OECD pro finanční gramotnost z roku 2020¹¹ rovněž uznává, že je důležité rozvíjet finanční gramotnost od co nejtítlejšího věku, případně i u dětí mladších šesti let.

Vzhledem k tomu, že děti jsou velmi různorodá skupina a že kompetence by měly být přiměřené věku, jsou kompetence uvedeny pro tři různé věkové skupiny:

- **6–10 let,**
- **11–15 let a**
- **16–18 let.**

Volba věkových skupin víceméně odráží postup úrovní vzdělávání v EU (i když existují vnitrostátní specifika) a zohledňuje skutečnost, že kompetence se u dětí rozvíjejí postupně v průběhu času. Schopnost dětí získávat znalosti, rozvíjet dovednosti a budovat si motivaci závisí na jejich věku. U některých témat může být nutné, aby děti nejprve pochopily finanční pojmy a rozvinuly si správný soubor dovedností, aby se mohly zachovat správně, až budou starší. Některé dovednosti a chování jsou zpočátku omezeny na jednoduché souvislosti a teprve postupem času (tj. s věkem) se stávají sofistikovanějšími: děti musí získat příslušné kompetence již v raném věku, aby si je mohly ve vyšším věku osvojit. Při čtení a používání rámce bude důležité vzít v úvahu, že kompetence uvedené v rámci by měly být chápány v kumulativním smyslu, což znamená, že kompetence uvedené pro mladší věkové skupiny budou

¹¹ Doporučení Rady OECD pro finanční gramotnost (2020)
<https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0461>

relevantní i pro starší děti a že u kompetencí uvedených pro starší věkové skupiny se předpokládá, že si děti osvojily kompetence z mladších věkových kategorií. Aby byl rámec stručný, nezahrnuje celý vývoj kompetencí napříč věkovými skupinami, ale zaměřuje se pouze na nejdůležitější kompetence pro každý věk.

1.2.4. Kontextové oblasti

Kompetence byly vytvořeny s ohledem na specifické souvislosti relevantní pro děti a mládež. Konkrétně byly zváženy následující kontextové oblasti – inspirované analytickým a hodnotícím rámcem PISA pro finanční gramotnost z roku 2022:

- **vzdělávání a práce**, se zohledněním skutečnosti, že někteří mladí lidé se v době mimo vyučování věnují placeným formám práce a že mladí lidé, kteří budou brzy končit povinnou školní docházku, musí učinit rozhodnutí o svém budoucím vzdělávání, odborné přípravě a pracovní dráze,
- **domov a rodina**, se zohledněním skutečnosti, že řada finančních rozhodnutí dětí a mladých lidí je přijímána v kontextu rodiny a domácích financí. Tento kontext také odráží skutečnost, že když mladí lidé opustí svůj domov, mohou začít žít ve společném bydlení, které není založeno na rodinných vztazích,
- **jednotlivec**, se zohledněním skutečnosti, že i v mladém věku musí lidé činit finanční rozhodnutí pro svou osobní potřebu nebo prospěch a že řadu rizik a odpovědnosti musí nést jednotlivci. Tato rozhodnutí se mohou týkat jak základních osobních potřeb, tak i volného času a rekreace a zahrnují také důležitost ochrany osobních údajů,
- **společnost**, se zohledněním významu širších souvislostí, v nichž jsou přijímána rozhodnutí, a vzájemného vztahu mezi finančním rozhodnutím jednotlivce, životním prostředím (např. s ohledem na udržitelné financování) a společností jako celkem (např. s ohledem na placení daní).

Rámec pokrývá všechny oblasti, které jsou důležité pro finanční rozhodování dětí a mladých lidí v jejich současném i budoucím životě, avšak zdůrazňuje také kompetence v oblastech, které jsou obzvláště důležité v současném finančním prostředí, jako je digitalizace, udržitelnost a podnikání (podrobněji viz oddíl 2.2).

2. Jak používat rámec finančních kompetencí

2.1. Struktura rámce: tematické oblasti

V souladu se strukturou společného rámce EU, OECD a INFE pro dospělé jsou kompetence v tomto rámci rozděleny do čtyř tematických oblastí: **1) peníze a transakce**, **2) plánování a řízení financí**, **3) rizika a výnosy** a **4) finanční prostředí**. Tyto tematické oblasti jsou pak dále rozděleny do témat (s jedním nebo více specializovanými podtématy pro každé téma).

2.1.1. Tematická oblast 1: peníze a transakce

Tato tematická oblast zahrnuje některé z nejzákladnějších kompetencí v oblasti znalostí, postojů a chování týkajících se *i)* peněz a měn; *ii)* příjmů; *iii)* cen, nákupů a plateb a *iv)* finančních záznamů a smluv.

Kompetence v této oblasti by dětem umožnily seznámit se s hlavními charakteristikami peněz, včetně jejich hodnoty, způsobu, jakým je lze směnit za zboží a služby, a významu vedení osobního nebo rodinného rozpočtu.

Konkrétně tato tematická oblast zahrnuje kompetence týkající se *různých forem*, které peníze mohou mít, a způsobů, jak je *uchovávat, mít k nim přístup a jak s nimi nakládat*. Kompetence *související s příjmy* navíc zahrnují kompetence týkající se zdrojů příjmů a finanční odolnosti. Děti by například měly rozumět tomu, jaký je předpokládaný příjem, který si mohou vydělat, a brát to v úvahu při rozhodování o své budoucí kariéře. Kromě toho by měly mít dostatek sebevědomí na to, aby při pracovních pohovorech dokázaly hovořit o své mzdě. Kompetence v oblasti *cen, nákupů a plateb* se týkají směny peněz za služby a výrobky, platebních metod a převodů peněz. Tyto kompetence by měly vést děti k tomu, aby hledaly nejlepší cenu výrobků a služeb a zvažovaly nejvhodnější způsob platby. A konečně kompetence týkající se *finančních záznamů a smluv* se zaměřují na potřebu evidence finančních dokumentů a smluv.

2.1.2. Tematická oblast 2: plánování a řízení financí

Tato tematická oblast zahrnuje znalosti, dovednosti a postoje týkající se *i) tvorby rozpočtu/plánování; ii) správy a plánování příjmů a výdajů; iii) spoření a investování; iv) odchodu do důchodu a důchodů a v) úvěrů*. Hlavním cílem této tematické oblasti je vštípit kompetence pro plánování a řízení financí již od útlého věku.

Kompetence související s *tvorbou rozpočtu a plánováním*, jako je sestavování rozpočtu a používání rozpočtových nástrojů, jsou nezbytné pro dosažení osobních cílů nebo cílů domácnosti v krátkodobém i dlouhodobém horizontu. Kompetence v oblasti *správy a plánování příjmů a výdajů* se týkají schopnosti sledovat a řídit každodenní výdaje a příjmy již od útlého věku. Dobré finanční plánování vyžaduje přípravu na nepravidelné peněžní toky, což je dovednost, která nabývá na významu s tím, jak děti rostou. Kompetence v oblasti plánování a řízení financí ve střednědobém až dlouhodobém horizontu jsou důležité také v souvislosti se *spořením a investováním*, jakož i s *odchodem do důchodu a důchody*. Kompetence související se spořením se zaměřují na důležitost ukládání peněz (namísto jejich okamžitého utrácení). Tato tematická oblast zahrnuje také kompetence týkající se základů investování a investičních rozhodnutí, které jsou obvykle důležitější pro nejstarší věkovou skupinu. Základní kompetence týkající se *odchodu do důchodu a důchodů* mají položit základy pozitivního chování ve vztahu k důchodu, a připravit tak děti na budoucnost. Kompetence v oblasti *úvěrů* se u mladších dětí zaměřují na základní pojmy týkající se vypůjčování a půjčování a u starších dětí na pokročilejší kompetence (různé typy úvěrů, žádost o úvěr, vyhledávání informací, důsledky nesplacení úvěru a riziko předlužení).

2.1.3. Tematická oblast 3: riziko a výnosy

Tato tematická oblast zahrnuje znalosti, dovednosti a postoje týkající se *i) identifikace rizik a výnosů; ii) vztahu mezi finančním rizikem a výnosem a iii) pojištění a řízení finančních rizik*. Děti, které si osvojily tyto kompetence, by měly být při rozhodování o osobních financích schopny dávat do souvislosti výnosy a rizika a identifikovat a zmírňovat rizika.

U mladších dětí jsou kompetence omezeny na ty, které se týkají základních pojmů rizika a pojištění. Zvláštní pozornost je věnována (pokročilejším) kompetencím starších dětí v oblasti finančního rizika, kompromisu mezi investičním rizikem a výnosem a způsobům, jak finanční riziko snížit prostřednictvím diverzifikace.

2.1.4. Tematická oblast 4: finanční prostředí

Tato tematická oblast se týká finančních služeb v širším smyslu a zahrnuje znalosti, dovednosti a postoje související s *i) finančními produkty, službami a poskytovateli; ii) ochranou spotřebitele; iii) právy a povinnostmi; iv) podvodnými nabídkami a podvody; v) finančním vzděláváním, informacemi a poradenstvím; vi) daněmi a veřejnými výdaji a vii) vnějšími vlivy*.

Finanční prostředí je do značné míry utvářeno dostupnými *finančními produkty, službami a poskytovateli*. Děti by již od útlého věku měly být schopny rozlišovat jednoduché produkty a poskytovatele. Starší děti by si měly být vědomy důležitosti porovnávání produktů a služeb a měly by mít dostatek sebevědomí na to, aby mohly nakupovat. Kromě toho by měly být schopny rozpoznat neregulované subjekty a mít povědomí o povinnostech poskytovatelů.

Kompetence týkající se *ochrany spotřebitele a práv a povinností* by měly dětem pomoci orientovat se ve finančním prostředí. Mladším dětem by osvojení kompetencí mělo pomoci uvědomit si ochranu, kterou poskytuje zákon, a skutečnost, že kromě práv mají i povinnosti. Starší děti by měly mít povědomí o konkrétnějších právech spotřebitelů a povinnostech poskytovatelů finančních služeb. Kromě toho by měly být schopny svá práva uplatnit, například tím, že podají stížnost.

Stále častěji se vyskytují *podvodné nabídky a podvody*, které vedou ke značným ztrátám pro spotřebitele. Děti by si měly osvojit potřebné kompetence, aby se dokázaly orientovat ve finančním prostředí a aby jejich finanční prosperitu neohrožovaly podvodné nabídky a podvody. Měly by si být vědomy různých typů podvodných nabídek a podvodů a být ostražité vůči podezřelým žádostem. Mladší děti by již měly chápat, že je důležité přijmout jednoduchá bezpečnostní opatření online, a starší děti by měly být schopny také podniknout potřebné kroky, pokud se setkají s podezřelým požadavkem (online) nebo se stanou obětí podvodné nabídky nebo podvodu.

Je důležité, aby se děti spoléhaly na *finanční vzdělávání, finanční informace a poradenství*, které jsou důvěryhodné a pokud možno nezávislé. Tematická oblast zahrnuje schopnost dětí získávat spolehlivé informace a úlohu finančního vzdělávání. Zabývá se také tím, kdy a kde vyhledat finanční poradenství.

Daně a veřejné výdaje jsou nepostradatelnou součástí finančního prostředí, protože každý člověk se během svého života s daněmi setká. Malé děti by se měly seznámit s různými druhy daní a jejich použitím, zatímco starší děti by měly získat hlubší znalosti o daňovém systému a být motivovány ke včasnému placení daní.

A konečně kompetence týkající se *vnějších vlivů* mají zajistit, aby si děti byly vědomy toho, že na finanční rozhodování mohou mít vliv vnější faktory, ale také toho, že jejich finanční rozhodnutí mohou mít dopad na společnost. V této souvislosti je důležitý zejména tlak vrstevníků, vzorce chování, reklama a další druhy vnějšího působení.

2.2. Průřezové rozměry rámce

2.2.1. Kompetence v oblasti digitálních financí

Do každodenního života lidí jsou stále více integrovány digitální technologie a jsou stále více využívány i ve finančním sektoru, přičemž pandemie COVID-19 tento trend ještě urychlila. Finanční produkty a služby jsou nyní stále častěji nabízeny digitálně.

Mnoho mladých občanů EU lze považovat za digitálně zdatné, protože vyrostli v informačním věku. Mají snadný přístup k digitálním technologiím a často mají dobré digitální kompetence. Tyto dovednosti však automaticky neznamenají, že mají také digitální finanční gramotnost. Přílišná důvěra v digitální finanční služby může vést ke špatným finančním rozhodnutím a výsledkům. Tento rámec proto věnuje značnou pozornost kompetencím v oblasti digitálních

financí. Tyto kompetence jsou formulovány flexibilně, aby bylo možné zohlednit i budoucí vývoj.

Kompetence v oblasti digitálních financí se týkají povědomí a dovedností v oblasti digitálních finančních služeb, včetně digitálních aktiv, digitálních nástrojů nebo digitálních médií, které jsou důležité pro osobní finance. Vzhledem k tomu, že digitální kompetence jsou relevantní pro celý rámec, nejsou seskupeny do samostatného oddílu. Místo toho jsou integrovány do všech tematických oblastí a zvýrazněny modře, aby bylo snazší je sledovat. Příkladem jsou kompetence týkající se digitálních platebních metod, pojmů v oblasti digitálních financí (jako je gamifikace a kryptoaktiva), ochrany osobních údajů online, digitálních finančních produktů a služeb, podvodného jednání a podvodů online a kybernetických rizik.

2.2.2. Kompetence v oblasti udržitelného financování

Spotřebitelé věnují ve svém každodenním životě stále větší pozornost aspektům udržitelnosti, a to i při rozhodování o osobních financích. V EU se prudce rozšířily udržitelné finanční produkty a služby a rychlým tempem se vyvíjí legislativa EU týkající se udržitelného financování. Jednotlivcům se tak nabízí možnost sladit svá finanční rozhodnutí se svými preferencemi v oblasti udržitelnosti.

Na rozdíl od rámce pro dospělé zahrnuje rámec pro děti pouze základní kompetence týkající se udržitelných financí, a to vzhledem k jejich relativní složitosti. Děti by například měly být schopny pochopit, jak nákupní chování ovlivňuje životní prostředí a jak souvisí aspekty udržitelnosti (environmentální, sociální a správní) s finančními záležitostmi.

Podobně jako v případě digitálních kompetencí jsou i kompetence v oblasti udržitelnosti horizontálně začleněny do všech čtyř tematických oblastí a jsou zvýrazněny zeleně, aby bylo možné je snadno sledovat.

2.2.3. Občanské kompetence

Tento rámec zdůrazňuje (oranžovou barvou) také finanční kompetence, které mohou posílit smysl pro komunitu a podpořit občansky odpovědné finanční chování. Příkladem může být porozumění tomu, proč stát vybírá daně nebo proč se darování peněz liší od půjčování peněz.

2.2.4. Kompetence pro podnikání

Rámec kompetencí pro podnikání EU definuje podnikavost jako smysl pro iniciativu a schopnost proměňovat nápady v činy, a to nápady, které vytvářejí hodnotu pro někoho jiného než pro sebe sama¹². Smysl pro iniciativu a podnikavost je průřezovou klíčovou kompetencí, kterou potřebuje každý občan pro své osobní naplnění a rozvoj, aktivní občanství, sociální začlenění a zaměstnání ve znalostní společnosti.

Zařazením kompetencí pro podnikání (zvýrazněných růžovou barvou) do tohoto rámce mohou děti rozvíjet podnikatelské myšlení, které jim umožní proměňovat nápady v konkrétní podnikatelské projekty nebo projekty se sociálním či environmentálním dopadem¹³. Příkladem

¹² Evropský rámec kompetencí pro podnikání (EntreComp), <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1317&langId=en>

¹³ Upozorňujeme, že kompetence pro podnikání pro dospělé jsou zahrnuty v samostatném rámci EU, EntreComp, a nejsou proto zohledněny v rámci finančních kompetencí pro dospělé. OECD/INFE rovněž vypracovala [rámec základních kompetencí pro finanční gramotnost mikropodniků a malých a středních podniků](#)

může být sebedůvěra při provádění jednoduchých transakcí v rámci podniku a motivace dozvědět se, jak může fiskální politika podpořit podnikání. Kompetence pro podnikání jsou v rámci zvýrazněny růžovou barvou.

2.2.5. Kompetence důležité pro dospělost

Nástroj v Excelu vytvořený pro orientaci v rámci (viz následující oddíl) umožňuje odborníkům z praxe identifikovat nejvýznamnější kompetence pro jednotlivce, kteří se blíží dospělosti, což je obvykle spojeno s dosažením plnoletosti nebo ukončením povinné školní docházky (v textové verzi rámce není zvýrazněno). Vzhledem k tomu, že věk plnoletosti nebo věk pro povinnou školní docházku se může v jednotlivých členských státech lišit, může být nutné provést úpravy, pokud se identifikátor použije v konkrétním členském státě. Příkladem jsou mimo jiné kompetence týkající se například finančních smluv, budoucího vzdělávání nebo volby povolání, placení daní, a to bez ohledu na věkovou skupinu, pro kterou je kompetence rozvíjena.

2.3. Nástroj pro filtrování kompetencí

Je možné, že tvůrci politik, učitelé a odborníci v oblasti vzdělávání budou potřebovat provést určitý výběr kompetencí, a přizpůsobit tak jeho obsah specifickým potřebám své cílové skupiny. Rámec je vytvořen tak, aby byl komplexní a vyhovoval rozsáhlé skupině možných uživatelů, ale lze jej snadno upravit, aby vyhovoval cílenějším iniciativám.

Budoucí uživatelé rámce si například mohou snadno vybrat kompetence relevantní pro jednu ze tří věkových skupin. Rámec lze také upravit tak, aby z něj bylo možné získat kompetence, které jsou důležité pro určitá konkrétní témata, jako je plánování nebo šetření.

Podobně jako u rámce pro dospělé byla vytvořena databáze v Excelu, která uživatelům usnadňuje procházení a filtrování kompetencí. Kompetence lze filtrovat na základě tematické oblasti nebo podle tří rozměrů (povědomí/znalosti/pochopení, dovednosti/chování nebo postoje). Kromě toho jsou použity různé identifikátory pro označení kompetencí v oblasti digitálních financí, kompetencí v oblasti udržitelných financí, sociálních kompetencí, kompetencí pro podnikání a kompetencí relevantních pro děti, které dosáhnou plnoletosti nebo ukončí povinnou školní docházku. V budoucnu by se mohly zvážit další identifikátory, vybíráme však uživatele, aby si zavedli doplňující identifikátory, a přizpůsobili tak rámec svým potřebám.

2.3.1. Určení kompetencí souvisejících se znalostmi, postoji a chováním

Pro zjednodušení struktury rámce ve srovnání s rámcem pro dospělé nejsou v tomto rámci explicitně uvedeny tři rozměry znalostí, postoji a chování.

Místo toho je možné kompetence související se znalostmi, postoji a chováním určit prostřednictvím identifikátorů v nástroji Excel nebo prostřednictvím seznamu sloves týkajících se znalostí, postoji a chování, jak je popsáno výše a uvedeno v příloze A.

3. Zavádění rámce

Zavedení a používání rámce je dobrovolné, ale bylo zváženo několik opatření na podporu jeho zavádění. Komise a OECD/INFE budou i nadále poskytovat podporu ve fázi zavádění, která začne koncem roku 2023. Tvůrcům politik a zúčastněným stranám nabídnou platformu pro

výměnu osvědčených postupů a získaných zkušeností **a posílení výměny zkušeností mezi členskými státy a zúčastněnými stranami** s cílem podpořit zavádění rámce.

Při přípravě rámce byla použita různá slovesa pro přiřazení každé kompetence k jednomu ze tří rozměrů, podle nichž byly kompetence rozvíjeny: i) znalosti / povědomí / pochopení, ii) dovednosti / chování a iii) postoje. Rozměr každé kompetence lze určit podle slovesa v níže uvedeném seznamu (pozn: rozměry jsou v nástroji Excel označeny samostatně).

Například kompetence začínající slovesy jako „je si vědom“ a „zná“ jsou uvedeny v rámci „znalosti, povědomí a pochopení“, zatímco kompetence začínající slovesy jako „vyjmenuje“ a „vyhodnotí“ jsou uvedeny v rámci „dovednosti a chování“. Kompetence v rámci rozměru „postoje“ jsou určeny pomocí sloves např. „je si jistý“ nebo „je motivován“.

Předchází-li akčnímu slovesu modální sloveso „umí“, znamená to, že kompetence vyžaduje schopnost prokázat dovednost nebo chování, *pokud je to nutné nebo vhodné*, spíše než požadavek, aby daná osoba tuto dovednost nebo chování skutečně předvedla, aby bylo možné ji považovat za finančně gramotnou. Například kompetence č. 63 zní takto: „**Umí používat digitální metody k placení za zboží/služby nebo k bezpečnému převodu peněz (například pomocí telefonu)**“. V tomto případě by finančně gramotná osoba měla být schopna použít digitální platební metody v *případě potřeby*, ale nemusí je skutečně použít proto, aby byla považována za finančně gramotnou.

Při čtení a používání rámce je třeba vzít v úvahu, že pro zjednodušení jsou kompetence označeny pouze jako náležející k rozměru „znalosti“, „chování“ nebo „postoje“, ale že u některých kompetencí může být rozdíl mezi znalostmi, chováním a postoji nejasný nebo že některé kompetence týkající se znalostí nebo chování mohou přispívat i k rozvoji postojů v oblasti finanční gramotnosti.

Znalosti, povědomí a pochopení	Dovednosti a chování	Postoje
---------------------------------------	-----------------------------	----------------

<ul style="list-style-type: none"> • je si vědom/má povědomí • chápe (pojem) • zná/ví • uvědomuje si • uznává/pozná • vztahuje • chápe 	<ul style="list-style-type: none"> • získá přístup k • analyzuje • oceňuje • vypočítá • zkontroluje • vybírá • porovná • vyplňuje • zvažuje/zohledňuje/bere v úvahu • popisuje • vytváří (si) • rozlišuje • rozlišuje/odlišuje • sestaví • vyhodnotí • smění • uplatňuje • vysvětlí • najde • uvede příklady • identifikuje/určí/uvede • zeptá se • investuje • uvede (seznam) • činí/provádí/vytváří • sleduje • pojmenuje • platí • upřednostňuje/určí priority • chrání • ukládá/dává • snižuje 	<ul style="list-style-type: none"> • bez obav • je obezřetný • je motivován k je ochoten
---	--	---

	<ul style="list-style-type: none">• žádá• odolá• ukládá (si)• hledá/usiluje• začíná (plánovat)• bere v úvahu• myslí• používá	
--	---	--

Annex B Glosář pojmů

Tyto definice jsou stanoveny ve stávajících právních aktech EU, vycházejí z příslušných definic nebo ustanovení obsažených ve stávajících právních aktech EU nebo jsou založeny na celosvětově uznávaných nástrojích politiky a publikacích OECD. V některých případech byly tyto definice zkráceny nebo zjednodušeny. V případech, kdy byly definice zkráceny, zjednodušeny nebo zavedeny pouze pro účely tohoto dokumentu, nepředstavují ustálenou právní definici.

Pojmy a výrazy definované v tomto glosáři jsou v textu rámce zvýrazněny kurzívou.

- **Kryptoaktiva:** digitální zachycení hodnoty nebo práv, které může být převáděno a ukládáno elektronicky pomocí technologie distribuovaného registru nebo pomocí podobné technologie (*2020/0265 (COD), návrh nařízení o trzích kryptoaktiv*).
- **Finanční gramotnost:** kombinace finančního povědomí, znalostí, dovedností, postojů a chování nezbytných k přijímání rýdných finančních rozhodnutí a v konečném důsledku k dosažení finanční prosperity jednotlivců (*doporučení Rady OECD pro finanční gramotnost, 29. října 2020*).
- **Finanční vzdělávání:** postup, kterým finanční spotřebitelé/investoři zlepšují své porozumění finančním produktům, pojmům a rizikům a prostřednictvím informací, pokynů a/nebo objektivního poradenství rozvíjejí své dovednosti a sebedůvěru, aby si více uvědomovali finanční rizika a příležitosti, činili informovaná rozhodnutí, věděli, kde hledat pomoc, a přijímali další účinná opatření ke zlepšení své finanční prosperity (*zásady OECD a INFE na vysoké úrovni pro vnitrostátní strategie finančního vzdělávání, schválené vedoucími představiteli skupiny G20 v roce 2012*).
- **Finanční odolnost:** schopnost jednotlivců nebo domácností odolávat negativním otřesům s finančními důsledky, zvládat je a zotavit se z nich (*zpráva skupiny G20, OECD a INFE z roku 2021 o podpoře finanční odolnosti a transformace prostřednictvím digitální finanční gramotnosti*).
- **Finanční prosperita:** individuální finanční prosperitu lze považovat za kontrolu, pocit jistoty, svobodu a odolnost ve vztahu k vlastním současným a budoucím financím, a to na základě objektivních a subjektivních faktorů a s ohledem na individuální a souhrnné faktory prostředí (*pracovní definice OECD/INFE z července 2023*).
- **Gamifikace:** uplatnění typických prvků hry (např. bodování, soutěžení s ostatními, pravidla hry) v jiných oblastech činnosti, obvykle jako technika online marketingu, která má zvýšit zájem o produkt nebo službu.
- **Greenwashing:** získání nespravedlivé konkurenční výhody tím, že se na trh uvede finanční produkt jakožto šetrný k životnímu prostředí, i když ve skutečnosti neodpovídá základním environmentálním standardům (na základě ustanovení *nařízení (EU) 2020/852 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic*).
- **Nestranný:** pro účely tohoto dokumentu se pojmem „nestranný“ rozumí objektivní a bez střetu zájmů. Upozorňujeme, že se nejedná o právní definici EU.

- **Nezávislé investiční poradenství** (nebo nezávislé finanční poradenství pro účely tohoto rámce): poradenství, které investiční podnik nezávisle poskytuje zákazníkovi, a jestliže tento investiční podnik splňuje řadu požadavků, zejména pokud jde o dostatečný rozsah dostupných finančních nástrojů, jakož i omezení poplatků, provizí nebo jakýchkoli peněžních či nepeněžních výhod vyplácených nebo poskytovaných třetí stranou v souvislosti s poskytováním služby zákazníkovi (na základě ustanovení *směrnice 2014/65/EU o trzích finančních nástrojů*).
- **Platební účet se základními prvky**: platební účet, který spotřebitelům umožňuje provádět určité transakce, jako je alespoň ukládání peněžních prostředků, výběr hotovosti a provádění a přijímání platebních transakcí ve prospěch a od třetích stran, včetně provádění úhrad (na základě ustanovení *směrnice 2014/92/EU o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky*).
- **Osobní údaje**: veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné fyzické osobě (dále jen „subjekt údajů“); identifikovatelnou fyzickou osobou je fyzická osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat, zejména odkazem na určitý identifikátor, například jméno, identifikační číslo, lokační údaje, síťový identifikátor nebo na jeden či více zvláštních prvků fyzické, fyziologické, genetické, psychické, ekonomické, kulturní nebo společenské identity této fyzické osoby (*nařízení (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů*).
- **Udržitelná investice**: investice do hospodářské činnosti, která přispívá k environmentálním cílům, nebo investice do hospodářské činnosti, která přispívá k sociálním cílům, nebo investice do lidského kapitálu nebo hospodářsky či sociálně znevýhodněných komunit, za předpokladu, že tyto investice významně nepoškozují žádný z uvedených cílů a společnosti, do nichž je investováno, dodržují postupy řádné správy a řízení (na základě definice v *nařízení 2019/2088 o zveřejňování informací souvisejících s udržitelností v odvětví finančních služeb*).

Annex C

Seznam institucí, které se podílejí na práci podskupiny pro finanční vzdělávání vládní expertní skupiny EU pro retailové finanční služby (GEGRFS)

Členský stát	Instituce
AT	Centrální banka
AT	Spolkové ministerstvo školství, vědy a výzkumu
AT	Spolkové ministerstvo financí
BE	Úřad pro finanční služby a trhy
BG	Ministerstvo školství a vědy
BG	Ministerstvo financí
CY	Kyperská centrální banka
CY	Ministerstvo školství, kultury, sportu a mládeže
CZ	Ministerstvo financí
DE	Spolkový úřad pro dohled nad finančními službami
DK	Ministerstvo pro děti a vzdělávání
DK	Ministerstvo vysokoškolského vzdělávání a vědy
EE	Ministerstvo školství a výzkumu
EE	Ministerstvo financí
EL	Ministerstvo školství a církevních záležitostí
ES	Ministerstvo hospodářských záležitostí
ES	Ministerstvo školství
FI	Národní agentura pro vzdělávání
FI	Ministerstvo školství a kultury
FI	Ministerstvo financí (odbor finančních trhů)
FI	Ministerstvo spravedlnosti
FR	Francouzská centrální banka
FR	Ministerstvo národního vzdělávání
FR	Ministerstvo hospodářství a financí
HR	Agentura pro odborné vzdělávání a vzdělávání dospělých
HR	Ministerstvo financí
HR	Agentura pro vzdělávání a odbornou přípravu učitelů
HU	Ministerstvo financí
HU	Ministerstvo pro lidské zdroje
IE	Ministerstvo školství
IE	Ministerstvo financí
IT	Italská národní banka

IT	Komise pro společnosti a burzu
IT	Ministerstvo financí
IT	Ministerstvo školství
LT	Ministerstvo školství, vědy a tělovýchovy
LT	Ministerstvo financí
LU	Ministerstvo financí
LV	Lotyšská centrální banka
LV	Ministerstvo školství
MT	Úřad pro finanční služby
MT	Ministerstvo financí a zaměstnanosti
MT	Ministerstvo pro sociální spravedlnost a solidaritu, rodinu a práva dětí
MT	Ministerstvo školství
NL	Ministerstvo financí
PL	Ministerstvo financí
PL	Ministerstvo školství a vědy
PT	Národní agentura pro odbornou kvalifikaci
PT	Portugalská centrální banka
PT	Ministerstvo školství
PT	Portugalská komise pro trh cenných papírů
PT	Portugalský úřad pro dohled nad pojišťovnami a penzijními fondy
RO	Úřad pro finanční dohled
RO	Ministerstvo školství
RO	Ministerstvo financí
RO	Rumunská centrální banka
SE	Orgán finančního dohledu
SI	Ministerstvo školství, vědy a tělovýchovy
SI	Ministerstvo financí
SK	Ministerstvo školství, vědy, výzkumu a sportu
SK	Ministerstvo financí

Tematická oblast 1: peníze a transakce

Téma	Věkové skupiny		
	Věková skupina 1 (6 až 10 let)	Věková skupina 2 (11 až 15 let)	Věková skupina 3 (16 až 18 let)
1.1 Peníze a měny	<p>Formy peněz</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ví, že peníze mohou mít různé formy, např. bankovky, mince a elektronické peníze. 2. Rozlišuje a umí pojmenovat bankovky a mince používané ve vlastní zemi nebo regionu. 3. Bez obav diskutuje s rodinou a dalšími důvěryhodnými osobami o běžných záležitostech týkajících se peněz v reálných životních situacích. 	<ol style="list-style-type: none"> 4. Vyhodnotí vlastnosti a rizika různých forem peněz (včetně peněz a měn se zákonným platidlem nebo bez něj, v tradiční nebo elektronické podobě atd.). 	
	<p>Úloha/účely peněz</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Umí používat peníze k ukládání a měření hodnoty i k placení za zboží a služby. 		

	<p>6. Oceňuje hodnotu peněz.</p>		
	<p>Ukládání peněz a přístup k nim</p> <p>7. Chápe, že peníze lze ukládat různými způsoby (doma, v bance atd.) a že k nim lze různými způsoby získat přístup (z bankomatů, elektronicky atd.).</p>	<p>8. Ví, jak vybírat hotovost z bankomatu.</p>	<p>9. Vybírá nejlepší způsoby ukládání peněz a přístupu k nim na základě hledisek bezpečnosti a nákladů.</p>
	<p>Nakládání s penězi</p> <p>10. Uvědomuje si, že lidé mají k dispozici omezené množství peněz.</p> <p>11. Chápe, že dávání peněz nebo darování peněz se liší od půjčování peněz.</p>	<p>12. Uvědomuje si, že některé měny mohou být zastaralé (např. nahrazeny eurem),</p>	<p>13. Umí vysvětlit, proč existují limity pro výši částky, kterou lze vybrat nebo převést (např. bezpečnostní důvody, boj proti praní peněz).</p>
	<p>Cizí měna a směna</p> <p>14. Chápe, že jednotlivé země a regiony (např. eurozóna) mají svou vlastní měnu, kterou lze směnit za měnu používanou v jiných zemích.</p>	<p>15. Umí vypočítat částku v cizí měně s použitím směnného kurzu.</p> <p>16. Ví, jaký typ poskytovatelů finančních služeb může nabízet směnárenské služby.</p>	<p>17. Smění měny a přitom bere v úvahu náklady na směnu a měnová rizika.</p> <p>18. Je si vědom toho, že kolísání relativní hodnoty měn může ovlivnit kupní sílu, úspory a dluh.</p> <p>19. Porovná náklady spojené s převodem měny mezi různými poskytovateli (včetně použití spolehlivých nástrojů pro převod měn).</p>

1.2 Příjmy	Zdroje a výše příjmů		
	<p>20. Ví, že existují různé zdroje a formy příjmů.</p> <p>21. Chápe, že mezi lidmi existují rozdíly v příjmech.</p>	<p>22. Chápe charakteristiky a očekávané úrovně příjmů různých pracovních míst a profesních drah, včetně samostatné výdělečné činnosti/podnikání, aby mohl s jistotou učinit první volbu povolání.</p> <p>23. Uvědomuje si, že v některých zemích mají lidé při práci právo na minimální mzdu.</p> <p>24. Identifikuje různé zdroje příjmů (např. příjmy z pracovní činnosti, finanční výnosy, nájemné, sociální dávky, zisky z podnikání atd.) a chápe, že některé zdroje nemusí být legální.</p>	<p>25. Chápe, co je to daň z příjmu a jak se uplatňuje na příjem (rozdíl mezi hrubým a čistým příjmem).</p> <p>26. Je si vědom základních právních předpisů týkající se mezd a jiných příjmů v zaměstnání a v případě nespravedlivého zacházení bez obav vyhledá právní pomoc.</p> <p>27. Bez obav diskutuje o mzdě při ucházení se o zaměstnání.</p> <p>28. Při volbě povolání nebo realizaci podnikatelského záměru zvažuje očekávanou výši příjmu a je motivován činit rozhodnutí/plánovat tak, aby dosáhl příjmu, který očekává v budoucnu.</p> <p>29. Uvědomuje si, že do příjmů jednotlivců zasahuje různými způsoby stát (prostřednictvím dani, dotací a sociálních dávek).</p>
	Potřeba příjmů		
	<p>30. Uvědomuje si, že příjem přispívá k finanční prosperitě jeho samotného, jeho rodiny a komunity.</p>	<p>31. Chápe, že různí lidé mohou mít různé potřeby v oblasti příjmů a že tyto potřeby se mohou v průběhu života vlivem různých faktorů měnit (např. různé potřeby v závislosti na životních etapách, rodinné potřeby, nepředvídané události atd.).</p>	<p>33. Provede odhad potřeby budoucích příjmů, včetně příjmu potřebného na vysokoškolské vzdělání a/nebo odbornou přípravu.</p> <p>34. Je ochoten v případě potřeby podniknout kroky k získání nebo zvýšení vlastního příjmu (např. na příležitostné/letní brigádě atd.).</p> <p>35. Začíná plánovat budoucí vzdělání/odbornou přípravu/profesi dráhu, aby si zajistil příjem pro celý život.</p>

		32. Chápe výhody vysokoškolského vzdělání z hlediska pracovních příležitostí a budoucího příjmu.	
1.3 Ceny, nákupy a platby	<p>Ceny</p> <p>36. Rozlišuje mezi cenou a hodnotou zboží nebo služby.</p> <p>37. Porovná podobné výrobky podle ceny a chápe, že výrobek/služba mohou být předražené.</p> <p>38. Uvede ceny základního zboží včetně potravin.</p>	<p>39. Je si vědom toho, že ceny zboží a služeb mohou v průběhu času růst (inflace).</p> <p>40. Chápe, že existuje rozdíl mezi velkoobchodními a maloobchodními cenami, mezi cenami výrobců a spotřebitelskými cenami a mezi cenou za jednotku a celkovou cenou.</p> <p>41. Ví, že některé statky jsou veřejné (např. veřejný park), a ví, že náklady na ně nese obec.</p> <p>42. Při výběru výrobku zvažuje i jiná kritéria než cenu (včetně kvality, podmínek, environmentálních, sociálních a správních aspektů atd.), přičemž bere v úvahu osobní finanční situaci i další okolnosti.</p> <p>43. Používá mentální aritmetiku k odhadu konečné ceny zboží nebo služby (včetně slev).</p>	<p>44. Analyzuje faktory, které se mohou promítnout do konečné ceny zboží/služby (konkurence, nabídka a poptávka, kvalita, inovace, reklama, daně atd.).</p> <p>45. Bez obav vyjedná přiměřenou cenu, pokud je to možné a vhodné.</p>
	<p>Nákupy</p>		

	<p>46. Chápe, že jakmile člověk utratí peníze za nákup zboží/služby, už je nemůže utratit za něco jiného.</p> <p>47. Před plánováním nákupu rozlišuje potřeby a přání.</p> <p>48. Odolá pokušení utracet impulzivně.</p> <p>49. Zkontroluje, zda jsou drobné a účtenky v pořádku, a pokud tomu tak není, bez obav se ozve.</p> <p>50. Před zvažováním nákupu nového zboží bere v úvahu recyklaci nebo opětovné použití stávajícího.</p>	<p>51. Je si vědom toho, že některé výrobky/služby jsou v balíčcích.</p> <p>52. Zohledňuje skutečnost, že používání některých výrobků/služeb s sebou nese dodatečné náklady (např. náklady na údržbu nebo používání).</p> <p>53. Uvede seznam a určí priority výdajových preferencí.</p> <p>54. Porovná výhody a nevýhody nakupování v různých obchodech a prostřednictvím různých kanálů (včetně online nakupování na bezpečných webových stránkách).</p> <p>55. Bez obav odmítne nabídku výrobků/služeb, které nepotřebuje, nechce nebo které jsou nevyhovující (např. rušivá vyskakovací okna nebo online reklamy, influenceři, společenský tlak atd.).</p> <p>56. Uvědomuje si, že společnosti, které nabízejí něco „zdarma“, nakonec získávají příjmy jinými způsoby.</p>	<p>57. Při zvažování nákupu je motivován jednat poctivě a čestně a nepřispívat k neformálním ekonomickým aktivitám, např. vyhýbá se padělaným výrobkům, při nákupu si vyžádá účet/stvrzenku.</p> <p>58. Používá spolehlivé online srovnávací nástroje, jsou-li k dispozici, které porovnávají cenu, kvalitu a podmínky zboží a služeb.</p> <p>59. Při rozhodování o výdajích zohledňuje krátkodobé i dlouhodobé faktory (omezení příjmů, rodinné potřeby, nepředvídatelné události, environmentální, sociální a etické aspekty).</p> <p>60. Usiluje o získání dalších informací o původu, výrobních podmínkách, environmentálních a sociálních dopadech zboží nebo služby, jakož i o správě a řízení společnosti, která je nabízí.</p> <p>61. Bere v úvahu způsob, jak může inflace ovlivnit náklady na zboží a služby a kupní sílu.</p>
	<p>Platební metody a převod peněžních prostředků</p> <p>62. Je si vědom různých způsobů placení a převádění peněz (např. hotovost, digitální</p>	<p>63. Umí používat digitální metody k placení za zboží/služby nebo k bezpečnému převodu peněz</p>	<p>64. Bez obav zvládne jednoduché transakce v rámci podniku, jako je obchod nebo stánek na trhu (rodinný podnik / příležitostná práce).</p>

	<p>platby, nákupy ve hře) dostupných v zemi pro tuto věkovou skupinu.</p>	<p>(například pomocí telefonu) a analyzuje možná rizika a náklady.</p>	
<p>1.4 Finanční záznamy a smlouvy</p>	<p>Finanční záznamy a smlouvy</p>	<p>65. Chápe hlavní prvky výplatní pásky. 66. Chápe, že některé finanční dokumenty a smlouvy, které mají právní důsledky, je třeba si před podpisem pečlivě přečíst a uschovat. 67. Chápe, že podpisem smlouvy v papírové nebo digitální podobě může vzniknout právní povinnost platit a že její nedodržení může mít negativní důsledky. 68. Chápe, že lidé musí dosáhnout určitého věku, aby mohli legálně podepsat smlouvu, začít pracovat nebo založit společnost.</p>	<p>69. Ukládá si účtenky a další důležité finanční dokumenty (záruční listy, přehledy plateb, výplatní pásky, účty, účtenky atd.) v papírové nebo digitální podobě a může je vyhledat. 70. Pečlivě a přesně vyplňuje finanční formuláře. 71. Je si vědom důležitosti pravidelného čtení dokumentů od finančních institucí a v případě chyb se zeptá.</p>

Tematická oblast 2: plánování a řízení financí

Téma	Věkové skupiny		
	Věková skupina 1 (6 až 10 let)	Věková skupina 2 (11 až 15 let)	Věková skupina 3 (16 až 18 let)
2.1 Tvorba rozpočtu/plánování	<p>Sestavování rozpočtu</p> <p>72. Chápe pojmy rozpočet a život v rámci svých možností.</p>	<p>73. Sestaví a upraví osobní rozpočet nebo rozpočet domácnosti tak, aby splňoval krátkodobé i dlouhodobé cíle.</p> <p>74. Umí sestavit jednoduchý rozpočet pro malou firmu nebo projekt (podnikatelé).</p>	<p>75. Používá jednoduché a spolehlivé rozpočtové nástroje od nestranných poskytovatelů, včetně mobilních aplikací, programů.</p>
2.2 Správa a plánování příjmů a výdajů	<p>Sledování a správa pravidelných příjmů a výdajů</p> <p>76. Zvažuje různé možnosti utrácení kapesného, dávků a jiných příjmů.</p> <p>77. Chápe, že je třeba určité výdaje upřednostnit, zejména pokud je příjem omezený.</p>	<p>78. Rozlišuje mezi pravidelným a nepravidelným příjmem a mezi očekávanými a neočekávanými výdaji.</p> <p>79. Sleduje a aktivně spravuje příjmy a výdaje.</p>	<p>82. S jistotou plánuje a sleduje vlastní výdaje, přičemž bere v úvahu očekávané a skutečné příjmy.</p> <p>83. V případě potřeby spravuje odděleně osobní finance, finance domácnosti a podnikové finance.</p>

		<p>80. Rozlišuje mezi osobními financemi a financemi rodiny/domácnosti.</p> <p>81. Zohledňuje skutečnost, že při sestavování rozpočtu a hospodaření s penězi, a to i pro charitativní účely, často hrají roli rodinné, komunitní a sociokulturní aspekty.</p>	<p>84. Platí účty a plní další finanční závazky včas, aby se vyhnul pokutám za pozdní platby a dalším negativním důsledkům.</p>
	Řízení nepravidelných a neočekávaných příjmů a výdajů	<p>85. Činí informovaná rozhodnutí o využití mimořádně obdrženého příjmu, jako jsou dary, neočekávané kapesné atd.</p>	<p>86. Ukládá si finanční prostředky na úhradu nepravidelných/neočekávaných výdajů (např. úspory pro případ nouze).</p> <p>87. Aktivně hledá způsoby, jak podle potřeby upravit příjmy nebo výdaje, pokud čelí neočekávaným výdajům a výkyvům příjmů.</p>
2.3 Spoření	Cíle a priority úspor	<p>88. Ví, že je výhodné začít spořit a mít cíle v oblasti úspor již od útlého věku.</p> <p>89. Vytváří si návyk spořit si část kapesného nebo jiného obdrženého příjmu.</p>	<p>90. Určí si realistický a konkrétní cíl (cíle) úspor a sestaví plán jejich dosažení.</p> <p>91. Upřednostňuje spoření na dosažení určitého cíle před diskrečními výdaji.</p>
	Faktory ovlivňující úspory		<p>92. Umí sledovat plnění vlastního finančního plánu/plánu spoření, aby odhalil případné nesrovnalosti mezi cíli a výsledky, a podniká kroky k dosažení svých cílů.</p>

	<p>93. Chápe, že ukládání peněz v bance nebo jiné finanční instituci může přinášet úrok.</p>	<p>94. Chápe vztah mezi inflací, úrokovými sazbami (nominálními/reálnými) a úsporami.</p> <p>95. Rozlišuje mezi jednoduchým a složeným úrokem.</p>	<p>96. Při rozhodování ohledně spoření je schopen brát v úvahu úroveň inflace a úrokových sazeb.</p>
	<p>Volba způsobu ukládání</p> <p>97. Chápe, že peníze lze ukládat fyzicky (např. doma) nebo na vkladovém účtu u finanční instituce.</p>	<p>98. Ví o různých možnostech spoření a o tom, že se mohou lišit z hlediska ochrany, časového horizontu a očekávaného výnosu.</p>	<p>99. Má jistotu při výběru vhodných spořicíh produktů.</p> <p>100. Porovnává a vybírá různé možnosti spoření na základě jejich charakteristik (úrokové sazby, poplatky, daně, zásady výběru, případně včetně environmentálních a sociálních aspektů a aspektů správy a řízení společnosti), a to i s využitím spolehlivých a nestranných srovnávacích nástrojů.</p>
	<p>Řízení úspor</p>	<p>101. Sleduje úspory a v případě potřeby provádí úpravy.</p> <p>102. Je si vědom spolehlivých digitálních nástrojů pro spoření.</p>	<p>103. Rozpozná a používá spolehlivé a nestranné digitální nástroje pro správu spořicíh produktů.</p>

<p>2.4 Investování</p>	<p>Základy investování</p> <p>104. Chápe cíle investování a skutečnost, že se liší od spoření.</p>	<p>105. Chápe, co je to burza cenných papírů a obecně kapitálové trhy a dokáže identifikovat investiční produkty (akcie, dluhopisy, investiční fondy).</p> <p>106. Je si vědom rizik spojených s investováním.</p>	<p>107. Umí vypočítat návratnost investice.</p> <p>108. Umí získat přístup k nestranným informacím o investicích (i prostřednictvím spolehlivých digitálních nástrojů).</p> <p>109. Pravidelně sleduje všechny držené investice.</p> <p>110. Chápe důsledky toho, že je akcionářem, držitelem dluhopisů nebo investorem fondu.</p>
	<p>Výběr investic</p>	<p>111. Je si vědom toho, že minulá výkonnost investice nepředpovídá výkonnost budoucí a že hodnota investice může být ovlivněna několika faktory (např. makroekonomickými faktory a faktory specifickými pro danou investici).</p>	<p>112. Je schopen přijímat investiční rozhodnutí na základě vlastního investičního profilu, tolerance k riziku a preferencí v oblasti udržitelnosti.</p> <p>113. Chápe rozdíly, hlavní charakteristiky, daňový režim, rizika a poplatky různých aktiv včetně akcií, dluhopisů, investičních fondů, komodit a nemovitostí.</p> <p>114. Je si vědom toho, že různé typy poskytovatelů investic nabízejí různé služby a účtují si různé poplatky.</p>

	Kryptoaktiva a nejnovější vývoj v digitální oblasti	115. Chápe pojem gamifikace a jeho dopad na investiční rozhodnutí.	116. Je si vědom toho, že kryptoaktiva mohou být velmi riziková, mohou být obchodována rizikovým způsobem a některá kryptoaktiva nemusí být regulována. 117. Při investování prostřednictvím obchodních platform a aplikací bere v úvahu prvky gamifikace.
	Udržitelné investice	118. Je si vědom toho, že některé investice mohou mít aspekty udržitelnosti.	119. Chápe pojem ESG a jeho tři rozměry (životní prostředí, sociální oblast a správa a řízení). 120. Zvažuje investice v souladu se svými preferencemi v oblasti udržitelnosti.
2.5 Odchod do důchodu a důchody	Odchod do důchodu a důchody 121. Chápe účel důchodů, které mají zajistit příjem po odchodu do důchodu.	122. Uvede důvody, proč je důležité začít si spořit na důchod již v mladém věku.	123. Vytváří plány aktivního spoření na důchod od mladého věku, aby si zajistil přiměřený důchodový příjem. 124. Chápe hlavní charakteristiky, zdroje financování, rizika a typy dávek veřejných a soukromých důchodů (včetně zaměstnaneckých a osobních důchodů) a porovnává je.

<p>2.6 Úvěry</p>	<p>Vypůjčování a půjčování peněz</p> <p>125. Rozlišuje mezi vypůjčováním (od rodiny, přátel nebo banky) a půjčováním peněz.</p>	<p>126. Je si vědom výhod, nevýhod a rizik vypůjčování a půjčování peněz.</p> <p>127. Chápe, že závazek splatit půjčku musí být dodržen včas a že jeho nedodržení může mít následky.</p> <p>128. Ví, že vypůjčování peněz něco stojí (např. úroková sazba, poplatky za půjčku) a že celková výše vzniklého dluhu musí být dlouhodobě udržitelná.</p>	<p>129. Zvažuje, kdy může být vhodnější vzít si úvěr, než čekat a šetřit, nebo naopak.</p> <p>130. Při vypůjčování peněz zvažuje rizika, náklady a potenciální přínosy.</p>
	<p>Přijetí úvěru</p> <p>131. Chápe pojem půjčky.</p>	<p>132. Je si vědom různých typů úvěrů (např. přečerpaní, kreditní karty, spotřebitelské úvěry, studentské půjčky, hypotéky atd.).</p> <p>133. Je si vědom toho, že platební schémata typu „koupit nyní, zaplatit později“ jsou formou úvěru a mohou s sebou nést vysoké náklady.</p> <p>134. Rozlišuje mezi úvěry s pevnou a pohyblivou úrokovou sazbou a mezi úrokovými náklady a celkovými náklady úvěru.</p> <p>135. Chápe důsledky nesplácení úvěru (např. exekuce a odebrání zboží) a riziko předlužení.</p>	<p>136. Umí vypočítat dopad kolísání úrokových sazeb na splácení úvěru.</p> <p>137. Je motivován k udržování kladného zůstatku na účtu (aby zabránil přečerpaní).</p> <p>138. Je motivován k vyhledávání a porovnávání nabídek úvěrů, pokud je to nutné, (např. studentských půjček) na základě relevantních kritérií, a to i prostřednictvím spolehlivých digitálních nástrojů.</p> <p>139. Chápe, že přístup k úvěru a úvěrové podmínky závisí na úvěruschopnosti žadatele (včetně úvěrového hodnocení, je-li k dispozici).</p> <p>140. Je si vědom toho, že pro poskytnutí úvěru a omezení rizik v případě selhání je někdy požadován ručitel nebo finanční zajištění.</p>

			<p>141. V případě finančních potíží nebo předlužení bez obav vyhledá pomoc u příslušných institucí.</p> <p>142. Po posouzení nákladů a rizik si bez obav vypůjčí na osobní projekty nebo zahájení podnikání.</p>
--	--	--	---

Tematická oblast 3: riziko a výnosy

Téma	Věkové skupiny		
	Věková skupina 1 (6 až 10 let)	Věková skupina 2 (11 až 15 let)	Věková skupina 3 (16 až 18 let)
3.1 Identifikace Rizik a výnosů	<p>Obecný pojem rizika, zdroje rizika a jeho dopad na osobní finance</p> <p>143. Identifikuje různé typy a zdroje rizik (např. finanční, ekonomická, environmentální, zdravotní, technologická).</p> <p>144. Chápe, že některé životní události (např. ztráta zaměstnání nebo obchodní ztráta, nemoc, změny ve složení rodiny) a rozhodnutí mohou mít negativní finanční důsledky pro rodinné finance.</p>	<p>145. Zvažuje potenciální dopad životních událostí a makro událostí (válka, inflace, politická nestabilita) na osobní finance.</p>	<p>146. Je motivován k vyhledávání informací ze spolehlivých zdrojů za účelem posouzení rizik a výnosů.</p>
3.2 Vztah mezi finančním rizikem a výnosem	<p>Finanční riziko</p>	<p>147. Chápe pojem finančního rizika a očekávaný výnos za podstoupení takového rizika.</p> <p>148. Je si vědom své vlastní tolerance k finančnímu riziku, toho, že se může v průběhu času měnit, a jejího významu při přijímání finančních rozhodnutí.</p>	

		149. Uvědomuje si, že některé finanční produkty jsou vzhledem ke svým vlastnostem rizikové a investice do takových produktů může vést ke ztrátě peněz (nebo může být dokonce podvodná).	
	Vztah mezi finančním rizikem a výnosem	150. Vztahuje výši výnosu k podstupovanému finančnímu riziku. 151. Chápe, že investiční příležitosti slibující vysoké výnosy jsou nutně rizikovější.	152. Přijímá finanční rozhodnutí v souladu s vlastní tolerancí k riziku, charakteristikami rizika a výnosu finančního produktu/služby a je obezřetný vůči finančním příslibům s vysokým výnosem. 153. Je obezřetný při investování do rizikových finančních produktů a služeb, které nemusí být regulovány (například některých kryptoaktiv).
3.3 Pojištění a řízení finančních rizik	Výběr pojištění 154. Chápe pojem pojištění a jeho fungování.	155. Dokáže rozlišit různé druhy veřejného a soukromého pojištění (pojištění vozidel, zdravotní pojištění, cestovní pojištění, pojištění proti živelním pohromám atd.). 156. Uvědomuje si, že když je vyšší riziko, budou vyšší náklady na pojištění.	157. Chápe různé způsoby zvýšení své finanční odolnosti (např. zakoupení pojištění, udržování dostatečných preventivních úspor nebo přístup k rezervním fondům) a dokáže je porovnat. 158. Vybírá mezi různými pojistnými produkty na základě relevantních kritérií (např. typu pojištění, nákladů) a při žádosti o pojištění poskytuje úplné a přesné informace. 159. Při uzavírání pojištění si analyzuje navrhované pojistné krytí.

			<p>160. Je si vědom dostupných spolehlivých digitálních nástrojů pro porovnávání a rozhodování o pojistných produktech.</p> <p>161. Chápe, kdy je nutné, aby sám nebo některá třetí strana (např. zaměstnavatel) uzavřeli povinné pojištění.</p> <p>162. Bere v úvahu podmínky a rozsah pojištění, které by platily při žádosti o zaměstnání (např. při letní brigádě).</p> <p>163. Chápe pojmy pojistné a nárok na pojistné plnění.</p>
	Řízení finančních rizik	<p>164. Je si vědom toho, že existují různé způsoby řízení finančních rizik.</p>	<p>165. Porovná různé způsoby snížení finančního rizika (např. diverzifikaci).</p> <p>166. Je-li to možné, snižuje nebo zmírňuje finanční riziko.</p>

Tematická oblast 4: finanční prostředí

Téma	Věkové skupiny		
	Věková skupina 1 (6 až 10 let)	Věková skupina 2 (11 až 15 let)	Věková skupina 3 (16 až 18 let)
4.1. Finanční produkty, služby a poskytovatelé	<p>Přehled finančních produktů, služeb a poskytovatelů</p> <p>167. Dokáže rozlišit hlavní produkty/služby nabízené finančními institucemi (např. bankovní účty, úvěry, pojistné produkty atd.).</p>	<p>168. Dokáže rozlišit hlavní typy finančních institucí (např. banky, pojišťovny atd.).</p> <p>169. Je si vědom toho, že většina poskytovatelů finančních služeb je regulována.</p> <p>170. Chápe, že některé finanční produkty a služby nemusí být regulovány/podléhat dohledu nebo mohou být nabízeny nelegálně.</p> <p>171. Zná výhody porovnávání finančních produktů a služeb různých poskytovatelů.</p>	<p>172. Bez obav si vybírá finanční produkty, a to i pomocí spolehlivých (online) srovnávacích nástrojů, pokud jsou k dispozici.</p> <p>173. Dokáže popsat úlohy a funkce hlavních typů finančních institucí.</p> <p>174. Ví, že někteří poskytovatelé finančních služeb mají povinnost poskytovat určité typy služeb, jako jsou základní bankovní účty, a je motivován k tomu, aby v případě potřeby tyto služby využíval.</p> <p>175. Je si vědom toho, že finanční prostředky uložené na bankovním účtu až do výše 100 000 EUR na osobu a banku jsou chráněny v rámci systému pojištění vkladů v EU.</p> <p>176. Rozlišuje, zda je poskytovatel finančních služeb, ať již působí fyzicky, nebo digitálně, regulován příslušnými vnitrostátními orgány, či nikoli.</p>

4.2 Ochrana spotřebitele	Ochrana spotřebitele 177. Je si vědom toho, že spotřebitelé mají práva, která jsou chráněna zákonem.	178. Chápe, že spotřebitelé jsou při nákupu finančních služeb nebo produktů chráněni pravidly na ochranu spotřebitele, a to i prostřednictvím digitálních kanálů.	179. Identifikuje příslušné orgány dohledu (např. finanční regulační orgány a/nebo dozorové úřady) ve své zemi a kanály, které používají ke komunikaci, a rozumí jejich hlavní úloze.
4.3 Práva a povinnosti	Práva a povinnosti spotřebitelů 180. Je si vědom toho, že spotřebitelé mají svá práva a povinnosti.	181. Umí uvést příklady základních práv spotřebitele (např. v souvislosti se zveřejněním ceny, vrácením zboží, odstoupením od smlouvy, reklamací, zjednáním nápravy atd.). 182. Umí uvést příklady základních povinností spotřebitele (např. splácení dluhů, poskytování relevantních informací poskytovatelům finančních služeb atd.). 183. Chápe, že pokud spotřebitelé neplní své povinnosti, může to pro ně mít negativní důsledky (např. nesplácení úvěru může vést k poplatkům, vyšším nákladům na úvěr a omezení přístupu k úvěru v budoucnu atd.).	184. Umí uplatnit základní práva spotřebitele finančních produktů a služeb. 185. V případě problémů s poskytovateli finančních služeb bez obav podá stížnost a usiluje o nápravu u příslušných subjektů (u poskytovatele finančních služeb, příslušných orgánů veřejné moci nebo orgánů pro alternativní řešení sporů atd.). 186. Je motivován k vyhledávání informací o stížnostech spotřebitelů, varováních orgánů dohledu nebo donucovacích opatřeních přijatých proti konkrétnímu poskytovateli finančních služeb.

	<p>Povinnosti poskytovatelů finančních služeb</p>	<p>187. Je si vědom toho, že poskytovatelé finančních služeb mají povinnosti (např. zveřejňování informací, transparentnost, náležitá péče atd.) a že jejich neplnění může mít negativní důsledky pro spotřebitele.</p>	
	<p>Ochrana osobních údajů</p> <p>188. Uvede příklady základních osobních údajů.</p> <p>189. Je si vědom pojmu krádeže identity a ví, že osobní údaje, včetně těch, které mají finanční dopad, by měly být chráněny a sdíleny s opatrností.</p>	<p>190. Je si vědom toho, že spotřebitelé finančních služeb mají práva týkající se jejich osobních údajů a že nad nimi mají diskreční kontrolu.</p> <p>191. Chápe finanční důsledky a rizika spojená se zveřejněním osobních finančních údajů, jako jsou informace o účtu, ať už digitálně, nebo jinými kanály.</p> <p>192. Chrání vlastní osobní údaje/informace ve finančních souvislostech, a to i při pohybu na internetu.</p>	<p>193. Je si vědom existence vnitrostátních orgánů odpovědných za ochranu údajů a jejich úlohy.</p> <p>194. Chápe, proč poskytovatelé finančních služeb používají osobní údaje (např. za účelem personalizace finančních nabídek, sledování chování atd.).</p>

<p>4.4 Podvodné nabídky a podvody</p>	<p>Běžné typy podvodných nabídek a podvodů a způsoby ochrany</p> <p>195. Vysvětlí, proč jsou důležité jednoduché bezpečnostní prvky, jako jsou hesla, identifikace obličeje, otisky prstů a kódy PIN (tj. aby se sám chránil a nestal se obětí online podvodů/podvodných nabídek).</p>	<p>196. Umí identifikovat běžné finanční podvodné nabídky a podvody (např. nahlížení přes rameno, špionážní software, <i>phishing</i>, <i>pharming</i> atd.) a prostředky, jak se proti nim chránit.</p> <p>197. Umí identifikovat varovné signály podvodu (např. nabídky „které se zdají být příliš dobré na to, aby byly pravdivé“, „bezrizikové“ investiční příležitosti, tlak na okamžitý nákup atd.).</p> <p>198. Bez obav používá základní bezpečnostních postupy na internetu (např. uchovává osobní údaje a hesla v bezpečí, používá silná a různá hesla, pravidelně hesla aktualizuje a nesdílí je atd.).</p>	<p>199. Je motivován k získávání informací o finančních podvodných nabídkách a podvodech.</p> <p>200. Chápe, jak fungují pyramidové hry/Ponziho schémata, a důsledky investování do nich.</p> <p>201. Bez obav podnikne nezbytné kroky (zablokuje bankovní kartu, kontaktuje poskytovatele finančních služeb a/nebo příslušné orgány atd.), pokud má podezření, že se stal terčem finančního podvodu nebo podvodných nabídek, včetně podezřelých žádostí o informace nebo jednání.</p> <p>202. Je si vědom pojmu greenwashing a jeho dopadů.</p>
<p>4.5 Finanční vzdělávání, informace a poradenství</p>	<p>Finanční informace</p> <p>203. Je si vědom toho, že ne všechny zdroje informací o záležitostech týkajících se peněz jsou důvěryhodné.</p>	<p>204. Je schopen identifikovat nestranné zdroje informací o finančních záležitostech (např. od orgánů veřejné správy nebo z jiného nezávislého zdroje) a odlišit je od marketingových a reklamních sdělení.</p>	<p>205. Činí finanční rozhodnutí na základě nestranných informací s využitím spolehlivých nástrojů.</p> <p>206. Vyžádá si informace, které by měly být sděleny před uzavřením finančních transakcí, a zajistí, aby tyto informace byly srozumitelné.</p>

	<p>Finanční gramotnost a finanční vzdělávání</p> <p>207. Je si vědom toho, že finanční gramotnost pomáhá činit lépe informovaná rozhodnutí a zvyšovat finanční prosperitu.</p>	<p>208. Je si vědom toho, že některé zdroje finančního vzdělávání nemusí být nestranné a že se může jednat o skrytý propagační materiál.</p>	<p>209. Je motivován ke vzdělávání se v ekonomických a finančních otázkách po celý život s využitím nestranných zdrojů informací.</p>
	<p>Finanční poradenství</p>	<p>210. Je si vědom toho, že při přijímání finančních rozhodnutí si lze vyžádat poradenství z nestranných zdrojů.</p>	<p>211. V případě potřeby umí najít nestranné zdroje finančního poradenství (mimo jiné online).</p> <p>212. Rozlišuje mezi nezávislým a nikoli nezávislým finančním poradenstvím.</p> <p>213. Je si vědom toho, že při poskytování finančního poradenství může dojít ke střetu zájmů.</p> <p>214. Při přijímání finančních rozhodnutí zvažuje možnost konzultací s nezávislými finančními poradci.</p>

<p>4.6 Daně a veřejné výdaje</p>	<p>Účel a dopad daní</p> <p>215. Chápe, že existují daně z různých výrobků, služeb, příjmů a majetku atd.</p> <p>216. Chápe, proč stát vybírá daně (např. na veřejné služby, jako je zdravotnictví a školství, na odporu lidí v nesnázích, na ochranu životního prostředí a usnadnění přechodu ke klimatické neutralitě atd.).</p>	<p>217. Dokáže vysvětlit, proč mohou lidé podléhat různým daním, platit různé částky daní nebo dostávat různé veřejné dávky.</p> <p>218. Chápe hlavní typy daní na vnitrostátní/místní úrovni.</p>	<p>219. Platí včas všechny příslušné daně nebo pokuty, včetně online plateb.</p> <p>220. Chápe důsledky nezaplacení nebo pozdního zaplacení daní.</p> <p>221. Je motivován dozvědět se, jak může fiskální politika ovlivnit něčí rozhodování o výdajích a úsporách a podpořit podnikání.</p>
<p>4.7 Vnější vlivy</p>	<p>Makroekonomický dopad</p>		<p>222. Při přijímání osobních finančních rozhodnutí nebo při zvažování založení podniku zohledňuje dopady makroekonomické situace (např. inflace, změny úrokových sazeb a směnných kurzů atd.) a veřejné politiky.</p> <p>223. Chápe úlohu hlavních orgánů, které mají vliv na hospodářský a finanční systém (např. centrální banky, vlády atd.).</p>
	<p>Reklama a vliv vnějšího tlaku</p> <p>224. Rozpozná reklamu, když ji vidí, a to i na internetu a na sociálních sítích.</p> <p>225. Je si vědom toho, že na rozhodování o výdajích mohou mít vliv jiné osoby, mimo jiné přátelé (tlak</p>	<p>226. Dokáže identifikovat reklamu, i když není jako reklama prezentována (např. ve filmech, na sociálních sítích, u influencerů atd.).</p> <p>227. Je si vědom toho, že osobní finanční rozhodnutí mohou být ovlivněna emocemi a vzorci chování (např.</p>	<p>232. Bere v úvahu skutečnost, že způsob, jakým je produkt prezentován (mimo jiné online), může využívat určité vzorce chování a může mít vliv na osobní rozhodování.</p> <p>233. Je si vědom toho, že společnosti (včetně nástrojů založených na umělé inteligenci)</p>

	<p>vrstevníků), sociální a jiná média a reklama.</p>	<p>strachem z promeškání příležitosti, stádním chováním, přehnanou sebedůvěrou nebo nedostatkem sebedůvěry atd.).</p> <p>228. Je si vědom toho, že se reklama a sociální média mohou snažit využívat určitých emocí a mohou posilovat určité vzorce chování.</p> <p>229. Je si vědom toho, že určité vzorce chování mohou vést k iracionálním nebo nevhodným rozhodnutím.</p> <p>230. Uvědomuje si, že značka má vliv na cenu výrobku.</p> <p>231. Má povědomí o profesi (f)influencerů a o tom, jak vydělávají peníze.</p>	<p>využívají osobní digitální stopu k vytváření online reklam na míru.</p> <p>234. Čelí vnějšímu tlaku, včetně tlaku marketingu, přátel, sociálních médií (sociálního obchodování, meme stocks, (f)influencerů atd.) tím, že myslí kriticky a nezávisle.</p>
	<p>Aspekty udržitelnosti</p> <p>235. Je si vědom toho, že osobní finanční rozhodnutí mají dopad na společnost a životní prostředí.</p>	<p>236. Zohledňuje to, jak mohou environmentální nebo sociální hlediska ovlivnit osobní finanční situaci (např. náklady na ekologické výrobky, snížení množství odpadu atd.).</p>	<p>237. Chápe společenské cíle související s udržitelností (např. nulové čisté emise) a jejich důsledky pro hospodářské a finanční prostředí.</p> <p>238. Při přijímání svých osobních finančních rozhodnutí bere v úvahu environmentální, sociální nebo správní hlediska.</p>